

CINQUANTA ANYS DE SANITAT A SANTA COLOMA DE QUERALT (1900-1950)

per Josep M. Carreras Tarragó

Introducció

Un estudi complet dels aspectes sanitaris de la nostra vila durant la primera meitat d'aquest segle suposaria una investigació que, en temps i espai, sobrepassaria els límits d'aquest article. Per això, he intentat fer, només, una aproximació al tema, prenent com a eix vertebrador les actes de les sessions de l'Ajuntament que es conserven a l'Arxiu Municipal.

Sóc conscient que la informació rebuda a partir d'aquestes referències forçosament ha d'estar subjecta a limitacions. No sempre el laconisme dels escrits oficials reflecteix tota la realitat de la vida del poble. Sens dubte hi ha llacunes, que caldria omplir amb la recerca d'altra documentació per tancar alguns interrogants o aportar noves dades d'aspectes no tractats o no escrits en les sessions de l'Ajuntament. L'actual estat de classificació i conservació de l'Arxiu Municipal no faciliten aquesta tasca.

De moment, però, crec que puc aportar l'esborrany d'un estudi per tal d'oferir als meus convilatans una aproximació tan concreta com sigui possible a un espai fins ara poc tractat o poc conegut: les malalties, els hàbits d'alimentació, la higiene.... dels nostres pares i avis.

Avui que la medicina ha avançat i s'ha tecnificat tant, pot semblar que els esdeveniments narrats pertanyen gairebé a la prehistòria. En canvi, molts són del nostre record i no cal dir que ajudaran a comprovar l'evolució de la sanitat a la nostra vila. De moment, considero que ja n'hi ha prou.

1.- La sanitat a Santa Coloma al tombant del segle XX

El doctor Hermenegild Carrera, en el seu estudi sobre la sanitat de la població colomina a finals del segle passat ⁽¹⁾, es feia ressò de molts dels hàbits de l'època referents a treball, alimentació, malalties, causes de mortalitat, etc.

⁽¹⁾ Carrera Miró, H.: *Datos referentes a la topografía médica de la villa de Santa Coloma de Queralt*. Imprenta de Jaime Joseph, Granollers, 1897.

Tot i tractar-se d'una situació que es podria fer extensiva a la gran majoria de pobles de Catalunya, dóna un retrat fidel de les condicions de vida dels habitants de Santa Coloma en aquell temps:

«Son hormiguillas hacendosas, trabajadores incansables. Se levantan con el alba; los hombres, por lo general labradores, acuden al campo, probando con tenacidad digna de encomio de arrancar a la tierra frutos que no siempre les cede en la medida de sus fatigas, mientras que la mujer e individuos de la familia ya en edad propicia, se sientan al telar acompañando el monótono y sempiterno traqueteo con cánticos de fiesta, que el ritmo del penoso trabajo convierte más bien en quejidos lastimeros» (p.134).

El doctor Carrera també lamenta la ignorància i descura total de la població colomina en aquells punts relatius a la salut:

«Aquí al enfermar un individuo se llama al médico (...) para que lo cure y lo cure enseguida y sin dispendio alguno, pues desde el momento en que se pasa ya de tres o cuatro días que se hace caldo (...) pierden los estribos, el médico no sirve, el farmacéutico revienta de rico, todos los consejos de vecinas y marisabidillas son atendidos (...) y muchas veces lo que hubiera sido perfectamente curable (...) pasa a la categoría nada halagüeña de la cronicidad» (pp.132-133).

Per posar remei a aquesta situació de total incúria, el doctor Carrera acaba el seu estudi fent una sèrie de consideracions relatives a les reformes més urgents que caldria efectuar. En primer lloc, aboga per un canvi de mentalitat que porti a una més gran confiança en la medicina i a sortir d'una «rutina» que no fa altra cosa que augmentar la morbiditat i mortalitat especialment en les malalties infeccioses.

Sense fer referència directa a les autoritats municipals, deixa entreveure que també aquí convé una major dedicació, ja que *«le espanta el presupuesto de higiene presentado por el médico (...) y no pestañea al dedicar cantidades excesivas aplicadas a otros fútiles conceptos; considera como aberración un plan de reforma (...) y cifra sus esperanzas en una desbarajustada administración; dedica todo su ahínco a los encasillados de consumos, contribución y demás, y no derrama una lágrima ante los pobres que van al cementerio (...)»* (p.187).

Quant a actuacions concretes cita les següents com a més necessàries: inspecció sanitària dels aliments, especialment en el mercat; creació d'una Junta Facultativa formada per un regidor, un metge, un farmacèutic i un veterinari; recerca de nous manants d'aigua per a l'abastiment de la població i tractament potabilitzador⁽²⁾; millorament de les condicions higièniques de les cases, especialment les del casc antic, i de les escoles⁽³⁾; arranament dels carrers, empedrant-los i fent desaparèixer els carrerons sense sol i construint places àmplies amb arbres que serien una font d'oxigen i privarien dels raigs solars; dedicar una especial atenció a l'allunyament d'immundícies i desinfecció del subsòl⁽⁴⁾; evitar el costum de matar el porc al carrer i edificar un escorxador municipal, així com treure l'abocador d'animals morts del Pont de la Barquera; per últim, caldria treure tots els femers i abocadors de dintre la població.

Hi ha dos aspectes als quals H. Carrera presta especial atenció i dels quals es va ocupar més endavant l'actuació municipal: l'Hospital i els rentadors públics. Respecte als rentadors, el doctor Carrera els considera absolutament necessaris, però diu que convindria extremar la vigilància *«a fin de evitar casos como el que provocó la última epidemia de viruelas, prohibiendo en absoluto bajo penas severas, el lavar la ropa de enfermos y difuntos en los dos grandes lavaderos destinados al público en general»* (p.192). A més, proposa la construcció de banys públics, prop del manantial de les fonts, amb habitacions de rajola valenciana fàcils de netejar, amb dutxes i banyeres per facilitar la *«práctica hidroterápica convidando a la limpieza y corporal aseo»* (p.192).

Sembla que almenys algunes de les recomanacions de l'il·lustre doctor no varen caure en l'oblit, tot i que per a molta gent devien semblar insòlites o, si més no, innecessàries. Per això analitzarem en les pàgines següents l'actuació municipal en dos àmbits: les disposicions sanitàries i l'atenció als malalts de l'Hospital.

⁽²⁾ Cal tenir en compte que tres anys abans de la publicació de la *Topografía médica*, el 1894, havia començat a funcionar a Santa Coloma la conducció d'aigües de la comunitat d'Aigües Potables, fundada el 1887. El president de la Societat era el sr. Josep Goberna Mullerat, el mateix a qui el doctor H. Carrera dedicà la seva *Topografía*.

⁽³⁾ Carrera les qualifica de *«salas inservibles bajo todos los conceptos, en donde los tiernos alumnos van a contraer toda clase de enfermedades»*. Aquí sí que es dirigeix a l'Ajuntament perquè compri uns terrenys *«en sitio despejado»* per millorar la salut i l'aprenentatge dels alumnes (p.189).

⁽⁴⁾ *«El municipio mira con una indeferencia que pasma todo lo concerniente al saneamiento de la urbe, dejando que las aguas sucias corran por las calles (...) Con tres conatos de cloaca que más valiera que no se hubiesen construido, tiénese la creencia de que todo queda solventado (...) El torrente de la Bastorra, receptor de estas cloacas (...) es asqueroso»* (p.190)

L'escorxador municipal, construït el 1911, era una de les grans necessitats de la vila per evitar les infeccions derivades de la matança d'animals al carrer.

Fotografia d'autor anònim publicada per X. Almonacid.

2.- La sanitat a Santa Coloma de Queralt (1900-1950)

2.1.- Assistència sanitària

L'atenció mèdica a Santa Coloma a començaments de segle era a càrrec de dos metges, dos farmacèutics i un veterinari. L'any 1902, els metges eren els doctors Fidel Castells i Antoni Vives. El primer constava com a titular i tenia assignada una dotació econòmica de l'Ajuntament de 150 ptes. l'any. Les farmàcies eren a càrrec de Francesc Altisent i Josep Sabaté.

El 1904, va ser nomenat veterinari municipal Mateu Gassó Sanou, únic que, segons les actes, havia presentat la documentació en regla. Per acord de l'Ajuntament, els metges visitaven als seus propis domicilis, tot i l'obligació

d'atendre l'Hospital i efectuar la visita a les cases dels malalts que no podien desplaçar-se.

L'existència d'un metge i d'un farmacèutic titular comportava un perjudici per als altres, que veien reduïda la seva actuació i, per tant, també els seus ingressos. Per aquest motiu es provocaren diversos enfrontaments entre els interessats i en algunes ocasions hi hagué d'intervenir l'Ajuntament. Era veu popular que l'atorgament de la titularitat es feia per favoritisme, ja que l'Ajuntament podia contractar qui li semblava millor. Tot i que no en tenim la documentació necessària per donar-ne més dades, sí que consta a les actes l'oposició municipal, l'1 de juliol del 1906, a la comunicació del governador civil per cobrir la plaça de metge titular, ja que, segons l'Ajuntament, ja era coberta legalment.

Tampoc sabem les circumstàncies concretes de la suspensió de treball i sou, el 31 de desembre del 1911, del metge titular Fidel Castells «*por falta grave*» i el nomenament de dos regidors perquè seguissin el cas. Aquests obriren expedient al titular i, el 21 de gener de 1912, l'Ajuntament aprovà la imposició d'una sanció al metge, consistent en la suspensió de treball per 30 dies i de sou per 3 mesos, de febrer a abril, durant els quals havia de «*desempeñar sin emolumento alguno*» les seves funcions d'atenció als malalts. Davant d'aquests fets, l'afectat va presentar la seva dimissió el 28 de febrer i va ser acceptada immediatament pel Consistori. La situació devia quedar en suspens durant gairebé dos anys, ja que l'Ajuntament no convocà nova plaça de titular fins al 6 de desembre de 1913.

A començament de 1915, també va intervenir l'Ajuntament en la destitució com a veterinari de Mateu Gassó Sanou, nomenat el 1904. El càrrec el passà a ocupar Josep Valls Badia, qui presentà instància el juliol del mateix any per ocupar la plaça d'inspector municipal d'higiene i sanitat pecuària a la qual concorrien altres tres candidats. L'Ajuntament atorgà la plaça a Josep Valls i, com que llavors quedava vacant la de veterinari, es tornà a nomenar l'anteriorment cessat Mateu Gassó.

Un altre motiu de discòrdia entre els sanitaris, en aquest cas farmacèutics, el constituïa el subministrament de medicaments a l'Hospital i als malalts acollits a la Beneficència Municipal, que anaven a càrrec de l'Ajuntament. Tot i que la titularitat de la farmàcia en comportava l'exclusiva, pel gener del 1917 l'Ajuntament autoritzà el sr. Josep Sabaté a subministrar medicaments a la Beneficència Municipal, fet que va provocar la immediata reclamació del sr. Altisent, el qual va presentar una instància que fou desestimada pel Consistori tot i que va continuar

sol.licitant-li alguns serveis. Això es desprèn de l'acta de 6 de juliol en la qual s'acorda pagar-li 28,25 ptes. per «boles» als gossos⁽⁵⁾.

El 2 de febrer de 1918, l'Ajuntament nomenava metge titular al doctor Rigobert Sedó Pàmies, que havia de restar poc temps a la nostra vila, ja que el 14 de febrer de 1920 presentà la dimissió per canvi de domicili. El mateix mes era nomenat per al càrrec el doctor Santiago Mundi Barceló a qui es concedí una assignació de 350 ptes. l' any. El doctor Mundi va restar a la nostra vila fins a la seva mort, l'any 1943.

Fem un incís per indicar que fins al 1926 no hi ha dades relatives a l'existència d'una matrona municipal, càrrec per al qual va ser nomenada la sra. Antònia Sureda Carol, el 26 de desembre.

Pel febrer del 1928, en quedar vacant la plaça de metge titular de la Segona Agrupació del municipi -que comprenia Santa Perpètua, Les Piles, Savellà i Llorac- fou nomenat per ocupar-la el doctor Joan Mullerat Soldevila. Aquest metge havia de protagonitzar una important polèmica amb l'Ajuntament.

Després de la renovació de càrrecs de la Junta Municipal de Sanitat, el 4 d'abril del 1932, al doctor Mullerat se li va denegar l'assignació com a segon metge titular, raó per la qual va presentar una reclamació a l'Ajuntament, que li fou igualment denegada. El doctor Mullerat va recórrer llavors a la Delegació d'Hisenda de Tarragona, per no constar el seu sou al pressupost de 1933. La Delegació va donar la raó al reclamant i així ho requerí a l'Ajuntament, el qual va donar-se per assabentat de la resolució i acordà fer les modificacions oportunes al pressupost de 1933. Però, segons sembla, no tenia intenció de canviar realment la seva actitud. El 4 de maig, el metge Joan Mullerat presentà novament escrit a l' Ajuntament i reclamà els havers corresponents al primer trimestre de 1933. Segons consta en l'acta, l'assumpte va quedar sobre la taula. Obtingué resposta en la sessió del 22 de maig mitjançant un informe de la Comissió d'Hisenda que denegà la sol.licitud basant-se en els següents punts:

1) no hi ha pressupost actual per atendre la reclamació (ni altres necessitats més urgents que té plantejades);

⁽⁵⁾ Després de morir el sr. Francesc Altisent, l'1 de desembre de 1926, l'Ajuntament concedí la titularitat al seu fill Ramon Altisent Bosch, que ocupava la plaça interinament, segons acta de 8 de novembre de 1927. L'11 de desembre de 1929 era nomenada farmacèutica titular Mercè Loperena Pedrosa, amb un sou de 653 ptes. anuals més 120 ptes. pel subministrament de medicines als pobres.

2) tampoc no es poden treure els diners d'altres partides del pressupost que són igualment deficitàries;

3) si fos atesa la sol.licitud, desequilibraria el pressupost general de l'Ajuntament;

4) així cal fer-ho saber a l'interessat i, en tot cas, intentar incloure la reclamació en el pressupost de 1934.

Aquest informe de la Comissió d'Hisenda va ser aprovat en la seva totalitat pels membres del Consistori.

Però la qüestió, naturalment, no va quedar resolta, com es desprèn de les actes posteriors. El 17 d'octubre, el regidor sr. Albi efectuà una pregunta sobre si s'havia rebut de la Delegació d'Hisenda de Tarragona el dictamen favorable al doctor Mullerat com a metge titular. L'alcaldia va respondre que no. Una setmana després, consta en l'acta que ja havia estat rebuda la resolució esmentada, per la qual l'Ajuntament era instat a abonar al metge 2.200 pts. de la partida d'imprevistos en resposta també a un escrit presentat pel regidor sr. Albi. L'Ajuntament replicà a l'escrit i indicà que abans de procedir a l'abonament demanaria l'assessorament necessari.

En la sessió del 7 de novembre, fou presentada una nova al.legació del sr. Albi. El Consistori es refugià, llavors, en qüestions de defecte formal i indicà que l'al.legació havia d'haver estat presentada en temps i forma legal i que no podia ser discutida en aquell moment per trobar-se en període electoral. Davant la insistència del sr. Albi, l'alcalde va respondre que ni tan sols era competència de la Comissió Gestora (ja que aleshores no hi havia Ajuntament)⁽⁶⁾.

El regidor Albi insistí encara en la sessió del 14 de novembre i rebé novament l'oposició de l'Ajuntament que es negà a satisfer el deute emparant-se en l'article 68 de la Llei Electoral que prohibia la tramitació d'expedients endarrerits durant el període d'eleccions⁽⁷⁾. Com a protesta, l'esmentat Albi i el també regidor Emili Tarragó es negaren a donar la conformitat per a l'adquisició d'un gabinet quirúrgic per a la Casa de Salut, Pòsit i Imprevistos, per un valor total de 2.200 ptes.

⁽⁶⁾ El 25 de maig de 1933, s'havia constituït la Comissió Gestora de l'Ajuntament, per cessament reglamentari dels 11 regidors. La presidí Lluís Solà, per designació del Conseller de Governació de la Generalitat.

⁽⁷⁾ Les eleccions a què fan referència les Actes tingueren lloc el 19 de novembre de 1933, per les quals es constituï una nova relació política de forces al Parlament espanyol, que originà un govern de centre-dreta presidit per Alejandro Lerroux.

El 14 de gener del 1934 tenien lloc unes noves eleccions, aquesta vegada municipals. El nou Ajuntament de Santa Coloma es va constituir el dia 1 de febrer i va ser elegit novament batlle Lluís Solà Padró per nou vots afirmatius i dos en blanc.

El dia 22 de març repregué la polèmica amb la negativa de l'Ajuntament a satisfer la quantitat deguda al doctor Joan Mullerat. La raó adduïda era que no es tractava d'un acord en ferm de l'anterior Ajuntament. El secretari advertí que es cometia una infracció legal de la qual podien derivar-se'n responsabilitats.

El cas tingué resolució definitiva el mes de juny, en ser retornats a l'Ajuntament els pressupostos del 1934 pel comissari de la Generalitat a Tarragona, pel fet que no hi havia estat consignada la partida dels havers del metge Mullerat. El Consistori decidí llavors incloure en els pressupostos la quantitat deguda per aquest concepte (2.750 ptes.) i «*reposar la situació legal de l'esmentat titular en el mateix estat en què es trobava el 1930*».

En la primera sessió ordinària de 1934, el 15 de febrer, el nou Ajuntament presidit pel sr. Solà, tornà a tractar el tema de la dotació de material quirúrgic per a la Casa de Salut i s'inicià el projecte d'instal·lació el juny del mateix any.

Convé apuntar, també, que a vegades la brevetat de les actes no permet copsar l'abast d'algunes afirmacions si no hi ha documentació complementària, com és ara les «*bones perspectives d'assistència sanitària*» per a Santa Coloma en la nova Divisió Comarcal de Catalunya que anuncià el batlle a l'Ajuntament el 30 de setembre de 1934.

Fins a la guerra civil, no hi ha constància d'altres canvis en l'assistència sanitària de la vila. No vull deixar de fer referència, però, a l'acta del 4 d'agost del 1935, en la qual l'Ajuntament manifestà la seva gratitud als metges, farmacèutic i germanes de la Casa de Salut pel seu comportament en l'accident d'aviació que havia tingut lloc el divendres dia 2 d'agost⁽⁸⁾.

La manca d'actes del període de la guerra civil no permet escatir quina va ser l'assistència sanitària de la vila durant aquesta època. Sens dubte, la presència

⁽⁸⁾ Segons un testimoni de l'època, es tractava d'una avioneta conduïda per uns dels pilots més coneguts d'aleshores, de cognom Canuda, que des de l'aeròdrom d'Igualada es dedicava a fer «el baptisme de l'aire» a qui volgués, mitjançant el pagament d'una mòdica quantitat. En aquesta ocasió, anava sol i hagué de fer un aterratge forçós als plans de prop del Mas Nou Sous, estavellant-se a terra. Sembla, però, que el fet no va tenir conseqüències greus.

de refugiats i després de soldats de tropa devia comportar una actuació més intensa que en temps de pau.

La primera referència, ja el 4 d'agost del 1939, és la constitució d'una Junta Local de Sanidad, amb la funció *«de inspeccionar el cumplimiento de las normas higiénicas en vigor»*.

El 23 de desembre del 1939, l'Ajuntament acordà classificar les places de metge en primera titular i segona titular de segona categoria, segons l'ordre del Ministerio de Gobernación. Era assenyalat un sou de 3.500 ptes. anuals, tot i que no queda clara la seva distribució.

El 5 d'octubre del 1940 i a causa d'un expedient de depuració política i social, la Jefatura Provincial de Sanidad inhabilità per un any la llevadora Engràcia Borràs Febrer.

El 8 de novembre del 1943 morí a Santa Coloma el metge titular Santiago Mundi Barceló. L'Ajuntament va donar possessió aleshores de la plaça del districte primer de la localitat al doctor Joan Mullerat Soldevila que fins llavors ocupava la del districte segon. Així mateix, reconeixia en una llarga relació els drets de viudetat de la sra. Lurdes Juli Ferrer, viuda del sr. Mundi, però com que també era titular de Conesa, l'Ajuntament es plantejà si calia pagar la pensió en prorrata.

D'altra banda, l'existència de dues farmàcies a la vila, de les qual només una era la titular, va provocar el 1948 la queixa del titular perquè l'altra farmàcia subministrava les fórmules magistrals d'alguns acollits a la Beneficència Municipal. El Consistori acordà advertir-lo perquè no les subministrés, com tampoc les dels treballadors de l'Ajuntament si no anaven autoritzades amb el segell municipal.

2.2. Beneficència Municipal

Un altre camp d'actuació al llarg dels primers cinquanta anys del segle va ser l'anomenada Beneficència Municipal que la gent normalment coneixia com la llista dels «pobres de solemnitat».

No són gens regulars en les actes de l'Ajuntament les referències a aquestes accions benèfiques. Possiblement depenia de la voluntat dels alcaldes i regidors que en quedés constància o no. Durant la primera dècada del segle s'hi dedicà una especial atenció, fent present a les actes les persones que rebien subsidis de l'erari municipal. El seu nombre i situació podia variar segons les èpoques i

incloure des de pobres reals fins a la mateixa Guàrdia Civil. La primera referència la trobem ja el 1901, any en què l'Ajuntament fa constar els noms dels pobres de solemnitat, als quals destina per les Festes de Nadal una assignació conjunta de 50 ptes. per a la compra de medicines. De semblant manera, apareixen diverses rectificacions a les llistes -generalment es tracta de la inclusió de nous beneficiaris- en les actes de juliol del 1906, agost de 1908 i març i octubre de 1909.

Ser «pobre de solemnitat» suposava en circumstàncies normals poder disposar de medicaments amb descomptes -que després l'Ajuntament feia efectius al farmacèutic- i, en alguns casos, la gratuïtat total tant dels medicaments com de l'assistència mèdica. El metge i el farmacèutic titular tenien al seu càrrec l'assistència d'aquestes persones. Cal fer esment d'una certa polèmica entre els anys 1917 i 1918, per part dels dos farmacèutics de la vila, pel fet que tots dos reclamaven el dret a incloure entre els seus clients els pobres de la Beneficència Municipal, mentre que l'Ajuntament semblava no decidir-se i canviava de parer a l'hora d'escollir a quin dels dos concedia la comesa.

Els «pobres de solemnitat» rebien en les festes més importants -Nadal i Festa Major- alguns «bons» per a alimentació consistents generalment en arròs, pa i carn. L'any 1921, formaven la llista de beneficiaris 39 famílies, entre les quals ocupaven els primers llocs els membres de la Guàrdia Civil. L'any 1926 eren 28 famílies les que integraven la relació, encapçalada, també, per la Benemèrita.

Durant el període de la República, l'Ajuntament optà per una política menys paternalista: crear llocs de treball rotatoris, especialment per donar ocupació a les persones sense feina, en les tasques d'urbanització del Passeig de la Muralla. Només en la nova situació creada pels fets d'octubre, el novembre del 1934, l'alcalde-gestor únic va fer una llista de pobres amb dret a rebre gratuïtament aliments i assistència social⁽⁹⁾.

⁽⁹⁾ Per al correcte seguiment de l'actuació de l'Ajuntament en aquest període, cal tenir en compte que després dels fets d'octubre de 1934, tot l'Ajuntament va ser destituït per la Comandància Militar de Tarragona, la qual va nomenar una Comissió Gestora presidida per Daniel Vallbona Sanou com a Delegat especial de l'autoritat amb plens poders, i com a membres formada per Eduard Brufau Estalella, Albert Lavila Prats, Miquel Segalà Corbella i Josep Companys Inglès. Però aquesta Gestora havia de durar pocs dies, ja que el 27 d'octubre la mateixa autoritat militar va destituir tots els membres i va nomenar alcalde-gestor únic a Daniel Vallbona i Sanou, el qual, juntament amb el secretari, realitzava totes les tasques de govern. Aquesta situació es perllongà fins el 10 de juny de 1935, quan l'autoritat militar designà set regidors, els quals elegiren com a batlle el sr. Vallbona.

En instaurar-se el règim franquista el 1939, l'Ajuntament va dur a terme un nou Padró de Famílies Pobres, amb dret a assistència mèdico-farmacèutica de franc. L'any següent, va haver de reduir la nòmina de beneficiaris i deixar de pagar les receptes de medicaments «a causa de la precaria situació econòmica» del municipi i la voluntat de donar preferència a les necessitats dels acollits a l'Hospital, on a més calien reformes urgents.

El 7 de febrer del 1942 i a causa de l'acumulació de productes d'estraperlo decomissats per la Guàrdia Civil a la vila i liquidats al governador civil o a la Fiscalia Provincial de Tasas, l'Ajuntament acordà repartir 4 kg. de guixes i 2 de cigrons per persona entre les famílies acollides a la Beneficència Municipal. Una actuació semblant va tenir lloc el 20 de juny del mateix any, per mitjà d'un acord del Consistori de repartir aliments entre les famílies més necessitades de la població, encara que en aquest cas no se n'especifica ni la naturalesa ni les causes. Per la Festa Major, també del 1942, s'acordà donar a les famílies pobres mig quilo de pa, d'arròs i de carn, 2 kg. de guixes i 400 grs. de xocolata per cada membre de la família.

L'actuació s'avenia plenament amb la política franquista del «Auxilio Social», «Día Sin Postre»... i així va perdurar durant tot el període d'aïllament polític i autarquia econòmica que no feren altra cosa que arruïnar els escassos recursos econòmics del país durant la postguerra. En aquesta línia de protecció benefactora a l'empara del règim, l'Ajuntament de Santa Coloma distribuïa a 37 pobres de la vila, amb motiu de la Festa Major de 1947, mig litre d'oli, mig quilo de carn i de sabó, un pa i un quilo d'arròs. I amb motiu de la Pasqua de 1948 també es donà als pobres la caritat d'un quilo de cigrons, mig litre d'oli, un quilo de pa i una pastilla de sabó.

Hi ha algunes actuacions puntuals que hem guardat per al final, però no voldriem deixar passar l'ocasió per fer-ne esment. A més de l'aportació ordinària als necessitats de la vila, en algunes circumstàncies l'Ajuntament havia de fer front a situacions concretes que no s'haurien resolt sense la seva intervenció.

El 1919, acta de l'11 d'octubre: «*se aprueba el pago de 67 ptas. a José Sanahuja por gastos de cuidar y conducir a la Casa Provincial de Beneficencia de Tarragona un recién nacido hallado en la vía pública*».

El 1930, acta de 17 de juliol: l'Ajuntament donà 250 ptes. de Beneficència Municipal a Angel Nicolau (Nicolás?) per l'incendi de la seva casa a la Plaça Nova (Portalet). És la primera quantitat d'una subscripció popular oberta per l'Ajuntament, ja que l'interessat s'havia arruïnat.

El 1934, acta de 15 d'agost: es recomana recloure en una institució sanitària un dement anomenat Montagut que viu al bar Montserrat i que és considerat element perillós.

El 1935, acta de 26 de gener: són internades dues nenes, germanes, al col·legi de les Carmelites *«mentre durin les anormals circumstàncies familiars»*.

El 1938, acta de 20 de gener: el Consell Municipal acorda acceptar com a refugiats de guerra una dona i la seva filla de curta edat a causa de la manca de llet a Barcelona, ja que *«no podrà salvar-la si no la pot alimentar de llet per tenir pocs mesos»*.

El març del mateix any, el Consell Municipal manifesta la seva preocupació davant *«el gran nombre de sol·licituds»* de refugiats a la nostra vila. Decideix estudiar cada cas *«ja que l'èxode de molta gent vers els pobles pot ésser aprofitada (sic) per persones desafectes al Règim»*. Per això s'accepta acollir només dones, criatures i vells de més de 60 anys.

El 1941, acta de 6 de desembre: l'Ajuntament acorda agrair al batlle de la vila el donatiu voluntari que fa cada mes a la Beneficència Municipal.

El 1944, acta de 6 de maig: amb ocasió de la inauguració de les seves oficines a Santa Coloma de Queralt, el Banco Hispano Colonial fa un donatiu de 1.000 ptes. a l'Ajuntament: 500 per a Beneficència i 500 per a l'Hospital.

2.3.- Disposicions municipals sobre sanitat

No quedaria complerta aquesta visió de la sanitat a Santa Coloma, si no féssim referència a les actuacions de l'Ajuntament sobre els veïns per canviar alguns dels seus hàbits i especialment obtenir una millora sanitària de la població.

També en aquest camp els diversos consistoris recullen moltes de les idees expressades pel doctor Hermenegild Carrera, sobretot en els aspectes relatius a higiene pública i control sanitari dels aliments, tant en el mercat com en les botigues de queviures.

Un altre gran objectiu fou l'eliminació de focus d'infecció per mitjà del control d'escombraries i supressió de femers dintre el casc urbà. Altres línies anaven orientades a la prevenció de malalties contagioses i a la neteja pública.

Donem la relació cronològica de les disposicions més significatives:

1903, 7 de juny: l'Ajuntament acorda complir el Reial Decret de 15 de gener sobre vacunació i revacunació. Encara que no menciona la malaltia pensem que devia tractar-se de verola, atesa la incidència d'aquesta epidèmia a la nostra comarca i les referències posteriors.

1904, 17 d'abril: novament es decideix invitar els veïns a vacunar-se i revacunar-se contra la verola (ara sí que hi ha referència explícita a la malaltia).

1907, 23 de juny: l'Ajuntament decideix fer un pregó a tot el veïnat per insistir en les obligacions relatives a la *«limpieza de las calles, excusados y letrinas»*.

1908, 5 de juliol: es comunica al rector de la parròquia que no permeti l'entrada dels cadàvers en els funerals per motius sanitaris.

1910, 4 de setembre: a causa de l'epidèmia de febre tifoidea que s'anava propagant per la població, el batlle proposa al Ple de l'Ajuntament la construcció d'un rentador de roba per als malalts separat del rentador públic (més endavant aquest safareig fou usat per rentar la roba dels difunts).

1911, 27 d'agost: també *«en virtud de las actuales circunstancias sanitarias»* l'Ajuntament decideix extremar la vigilància en el mercat de verdures i fruites, peix i carn, així com *«obligar a los vecinos que tengan enfermos en sus casas deben denunciarlos y lavar las ropas en el lavadero público destinado a éste fin»*.

1911, 3 de setembre: s'acorda insistir a la Junta Municipal de Sanitat perquè prengui mesures per tal d'evitar les infeccions, atesa l'epidèmia que hi ha a la província.

1913, 22 de juny: s'insisteix en la neteja de carrers i en l'obligació de posar morrió als gossos i s'amenaça amb donar la bola als que no en portin.

1914, 8 d'agost: el doctor Francesc de P. Folch presenta els resultats de l'anàlisi de les aigües del pou de la fàbrica Cortadellas del raval de Cervera i les considera no potables i perilloses per a la salut pública. L'Ajuntament «invita» el propietari a no usar-les per a ús domèstic i fer extensiva la invitació a la resta de propietaris de pous d'aquell carrer.

1918, 15 de juny: es dóna compte de la circular del governador civil de Tarragona sobre tractament del tifus exantemàtic.

1920, 1 de maig: s'acorda netejar el torrent de la Muralla per evitar el «*hedor y miasmas que despiden las aguas allí encharcadas*».

1922, 16 de setembre: els regidors Lavila i Sanou proposen, entre altres coses, que l'Ajuntament vigili el rentat de roba dels malalts en els safarejos públics.

1922, 21 de setembre: queda prohibit «*lavar la ropa de los enfermos en los lavaderos de los buenos, y al contrario*». I s'acorda sol·licitar als metges la relació de malalts infecciosos.

1933, 23 de febrer: l'Ajuntament requereix els metges que unifiquin les tarifes d'assistència als malalts, d'acord amb el municipi i perquè tothom «*sens privilegi de cap mena, pugui gaudir per igual d'aitals beneficis*».

1933, 5 de setembre: queda constituït el Comité Local del «Segell pro-Infància», seguint les disposicions de la Conselleria de Sanitat de la Generalitat.

1934, 30 de juny: s'acorda iniciar el projecte d'instal·lació d'un equip quirúrgic a la Casa de Salut.

1934, 29 de desembre: el batlle imposa una multa a una de les carnisseries de la vila per irregularitats en la venda de carn sense passar el control sanitari. Haurà de pagar els drets defraudats, més 15 ptes., i un dia de tancament de la botiga.

1938, 21 d'octubre: l'Ajuntament decideix advertir als veïns que llencen les escombraries a qualsevol lloc, ja que pot ser perjudicial per a la salut. Es fa un pregó indicant que cal entregar-les a l'escombriaire o portar-les al lloc que té destinat l'Ajuntament.

1939, 27 d'abril: l'Ajuntament contracta Esteve Mancha per netejar aquells carrers que no correspongui fer-ho als veïns.

1939, 4 d'agost: es constitueix la Junta Local de Sanidad per inspeccionar el compliment de les normes higièniques en vigor.

1940, 29 de gener: l'Ajuntament dicta normes perquè no es vengui peix sense control sanitari.

1941, 15 de novembre: l'Ajuntament acorda fer treure els femers de la carretera de la Llacuna perquè «*dicen muy poco en el aspecto e higiene*».

1942, 16 de maig: es disposa que no es treguin fems ni altres «*materias fecales*» que no sigui entre les 11 de la nit i les 6 del matí. També «*se obliga a los propietarios de toda clase de ganado e incluso de animales domésticos, tener los establos, pocilgas y corrales, en estado de permanente limpieza*».

1943, 1 de maig: per queixes dels veïns del carrer Legionarios i de la Mercè, l'Ajuntament prohibeix batre a les eres pròximes, ja que la pols i la palla embruten les aigües de les cisternes dels veïns. No deixa de ser curiosa la data en què es pren aquesta decisió, ja que el mes de maig no era temps de batuda.

1943, 7 d'agost: l'Ajuntament autoritza els funcionaris municipals perquè donin «*volas de estrignina (sic) para todos los perros que vagan sin vozal (sic) y esto sin tener la más mínima consideración*».

1944, 19 de febrer: com a conseqüència d'una inspecció sanitària es donen 6 mesos de termini a alguns veïns per fer les obres «*que la Higiene imponga*» (sic).

1947, 16 d'agost: l'Ajuntament decideix inscriure i posar plaques numerades a tots els gossos de la vila.

1950, 18 de març: s'acorda publicar un ban prohibint llençar escombraries i terres al carrer.

3.- L'Hospital

No podríem cloure aquesta aproximació a la sanitat al nostre poble sense fer referència a l'edifici destinat a l'acolliment de vianants i malalts més pobres de la vila.

Segons indica mossèn Joan Segura en fer esment de les epidèmies de pesta que sofrí Santa Coloma al llarg del segle XVII, hi havia a les rodalies de la població un lloc d'acolliment per als empestats, anomenat «morboria». No gosa afirmar si es tractava de la «Cabana dels Pobres» que existia ja en el segle XVI a la partida coneguda com a Plana d'en Girona. Insinua la possibilitat que es tractés d'un edifici conegut també amb el nom de «Barraca dels Pobres» que era annex a la capelleta de Sant Magí i que servia de refugi a captaires i passavolants⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁾ Història de Santa Coloma de Queralt, edició de 1971, pp.347-348 i 387-390.

És incerta també la data de construcció de l'Hospital de Santa Magdalena al portal del Sanou. Amb el pas del temps aquest edifici va anar decaient en les seves activitats fins que a principis de segle l'Ajuntament decidí enderrocar-lo i vendre el solar⁽¹¹⁾.

Les primeres notícies que trobem en aquest segle relatives a l'Hospital daten de 1905 any en què l'Ajuntament nomenà una «Junta de Señoras para cuidar y administrar el Hospital», segons l'acta de 2 d'abril.

Aquest Hospital devia funcionar fins a finals de la primera dècada del segle actual, com es desprèn del fet que el 29 d'abril del 1906 l'Ajuntament reclamés com a propietari l'assignació i gestió dels crèdits que li corresponien de part de la Dirección General de la Deuda y Clases Pasivas de Madrid. En vista de les dificultats que podia comportar la reclamació, nomenà apoderat l'advocat madrileny Luis Reinosa y Homero de Tejeda perquè gestionés davant el Ministeri els interessos de l'Ajuntament.

Però a finals de l'any 1910, l'Ajuntament va decidir vendre l'edifici en vista del seu mal estat. A més, les nul·les condicions higièniques i el fet d'estar situat al bell mig del poble posen de manifest la seva preocupació perquè «podría ser un poco pestilífero (sic)». Per tant, el 22 de maig, el Consistori acorda iniciar els tràmits per a la seva venda en subhasta pública.

El 7 d'agost la Comissió d'Hisenda presentà un informe per a ser tramès al Govern Civil, el qual havia de donar la seva conformitat per iniciar els tràmits de venda. La resposta del governador arribà el 4 de desembre, juntament amb l'expedient en el qual donava la seva conformitat.

L'Ajuntament decidí anunciar immediatament la subhasta, segons les instruccions del governador. Quinze dies després, es feia públic l'anunci de subhasta que havia de realitzar-se el 24 de desembre presidida pel batlle i el regidor Sebastià Domingo Foix. Però l'operació no pogué dur-se a terme per manca de licitadors.

La situació quedà paralitzada fins al 1916. El 8 de juliol l'Ajuntament decidí la construcció d'un edifici nou destinat a Casa-Hospital i que havia de situar-se «en el patio que hay al lado de la Iglesia del Convento». Les despeses inicials

⁽¹¹⁾ Hospital de Ntra. Sra. del Carmen. Memoria-Balance. Santa Coloma de Queralt. 1951-1952.

L'antic Hospital de Santa Magdalena, prop del Portal del Sanou, l'any 1912.
Fotografia de Josep Salvany. Arxiu ACAG, Fons Salvany.

havien de pagar-se amb el romanent del pressupost de 1916 i era previst destinar-hi una «*cantidad prudencial*» en els de 1917 i 1918. L'arquitecte Josep Pau-sas i Coll va rebre l'encàrrec de fer el projecte i els plànols. A finals d'any, el 16 de desembre, l'Ajuntament aprovà el plec de condicions per a la construcció del nou Hospital per tal que poguessin sortir a subhasta.

El pressupost va rebre el vist-i-plau de la Delegació de Tarragona el juny del 1917. No sabem per quins motius, però, les obres no s'iniciaren ni estaven començades tampoc pel mes d'agost del 1920, quan els germans Josep, Ricard, Santiago i Encarnació Ferrer i Combeller varen fer donació a l'Ajuntament de l'edifici del «Pati» perquè, amb la major brevetat possible, fos destinat a hospital.

El 8 de gener del 1918, fou nomenada una comissió per gestionar la forma de redactar l'escriptura de cessió de l'anomenada «Casa-Pati» per a la construcció de l'Hospital. També s'intentà canviar el local cedit per un altre, d'acord amb els referits germans «*en beneficio de los intereses municipales y los particulares de los Sres. Ferrer en este asunto*». A la sessió següent, de 15 de gener, la Comissió comunicà que havia fet les gestions oportunes i, per tant, el batlle i el regidor síndic eren facultats a formalitzar els documents necessaris.

Malgrat tot, l'escriptura no fou signada fins al 4 de desembre. En ella es feia donació de l'edifici que ocupava la Societat Cooperativa Obrera en favor del municipi. Però s'hi va incloure una clàusula per la qual el 1923 havia d'estar ja destinat a Hospital. Segons diversos testimonis orals consultats, aquesta condició no es devia complir, ja que la Cooperativa Obrera va continuar-hi les seves activitats fins l'any 1924. Després sembla que el sr. Ricard Ferrer Combeller, que era enginyer municipal, hagué de gestionar la modificació del gravamen que pesava sobre l'Ajuntament per haver incomplert l'acord, fet que podia posar en qüestió la seva propietat⁽¹²⁾.

Mentrestant, l'Ajuntament seguia fent gestions per a la venda de l'antic Hospital del portal del Sanou. El 1921, acordà reproduir l'expedient per la subhasta en els mateixos termes que el 1910; només va caldre peritar-lo de nou. La resta de condicions eren idèntiques.

⁽¹²⁾ De tota manera, no deixa de sorprendre que a la façana hi hagués pintat el rètol d'«Hospital» fins temps ben recents. I també que a la *Memòria* del Patronat del nou «Hospital de Ntra. Sra. del Carmen», de 1951-1952, es digui textualment que «*se hizo uso temporalmente de un local en el Patio del Castillo cedido por los hermanos Ferrer Combeller*». Tots els testimonis contemporanis consultats han negat aquest punt.

Però tampoc aquesta vegada la iniciativa no va tenir èxit. El 22 d'abril del 1922, l'Ajuntament lamentava no haver pogut efectuar la venda per manca de licitadors. El fet suposava un greu problema, ja que l'edifici havia arribat a un grau de degradació tan elevat que es temia que qualsevol dia pogués produir-se una desgràcia. Intentà novament la venda, ja que, segons es manifesta en l'acta, cal evitar fer obres en una casa que no respon a les necessitats de l'Ajuntament.

És possible que hi hagués encara un altre motiu: la compra, per part del Consistori, de la casa coneguda com «la Torre» i terrenys annexos, a la carretera d'Igualada. El batlle fou autoritzat a signar l'escriptura en la sessió del 29 d'abril. Malgrat que l'Ajuntament inicialment planejava destinar l'edifici a dependències municipals, aviat es féu palès que reunia les condicions adients com a «Casa de Salut». A la mateixa sessió es posaren les bases per a una tercera subhasta de l'Hospital vell, publicades el 6 de maig. Un cop aparegudes al Butlletí Oficial del dia 28, el 3 de juny s'anunciava la venda pública per al dia 8, presidida pel batlle i un regidor.

Aquesta vegada la iniciativa va tenir èxit. Malgrat que les actes no detallen el preu pagat, sí que mencionen que l'adjudicatària va ser la Cooperativa Obrera (Centre Republicà), la qual va haver d'efectuar un dipòsit provisional i una fiança per escripturar el traspàs. Va ser aleshores que «donya Pepa» de Requesens sol·licità a l'Ajuntament poder traslladar la façana de l'antic Hospital -que havia de ser enderrocat- a la seva capella del Pati del Castell. L'Ajuntament li ho concedí amb la condició expressa que fos restaurada en aquell lloc. Abans de començar les obres d'enderroc, les pedres foren numerades i traslladades a la seva situació actual.

Mentrestant, a finals d'any, l'11 de novembre, era nomenada la Junta del nou Hospital. La formaven el batlle, dos regidors, el rector, tres veïns i quatre veïnes. No consta com es va procedir a efectuar el nomenament però sí que a la mateixa sessió es decidí comunicar-ho als interessats.

L'adequació de «la Torre» com a Casa de Salut va comportar unes obres d'arranjament que duraren fins al 1930. En aquest any, l'Ajuntament signà un acord d'assistència amb les Germanes Carmelites Descalces Missioneres (les «monges de la vetlla») que vivien al castell en unes dependències habilitades per «donya Pepa» i es traslladaren a la seva nova residència. Percebién de l'Ajuntament 2,50 ptes. diàries mentre no hi hagués malalts i 10 ptes. quan n'hi hagués. A més, s'establí que caldria donar preferència d'hospitalització als malalts de la vila, per un període de cinc anys prorrogable anualment.

Amb l'adveniment de la República, la relació de l'Ajuntament amb l'Hospital no va canviar. Al contrari, intentà potenciar l'assistència sanitària amb l'adquisició de material quirúrgic adequat, partida a la qual es destinaren 2.000 ptes. inicials en el pressupost de 1932, segons l'acta d'11 de novembre de 1931. A més, es redactà i aprovà en principi un Reglament Interior de la Casa de Salut i s'acordà fer-ne la redacció definitiva (acta de 21 de desembre).

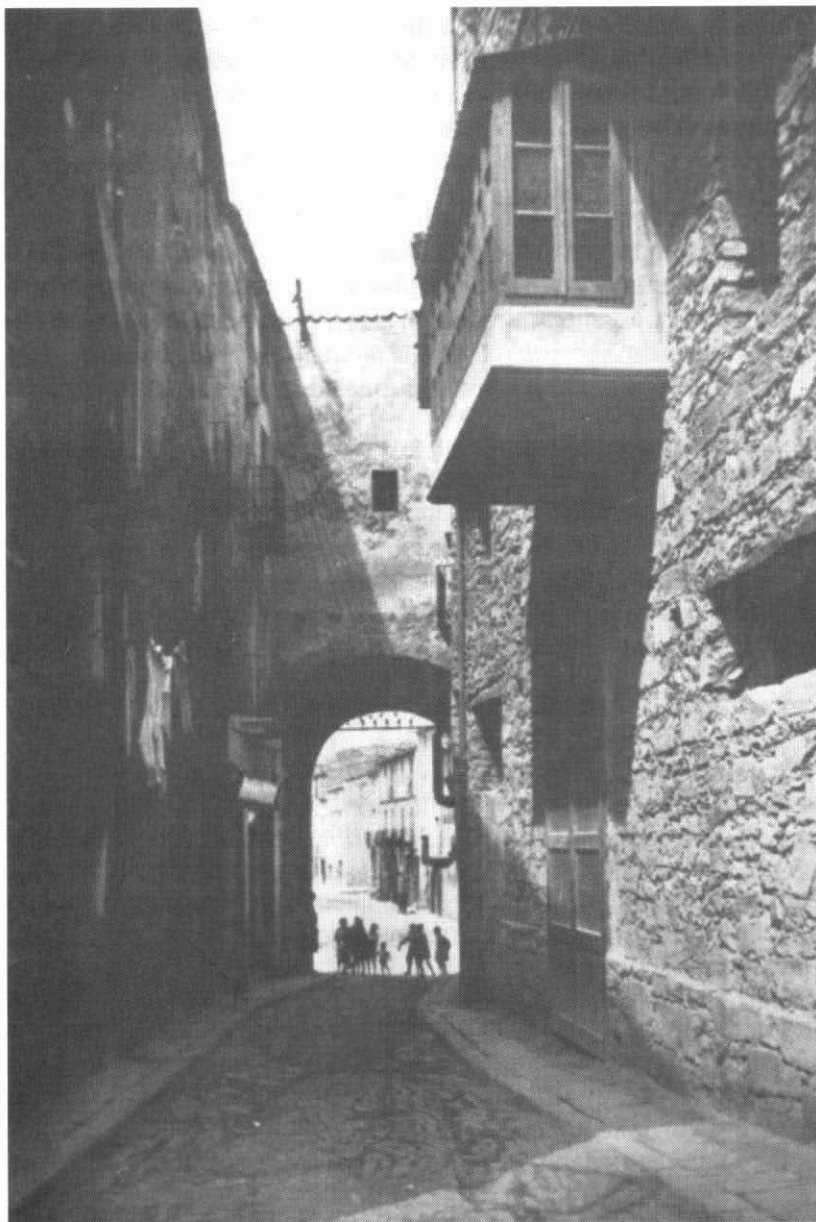
El 21 de novembre de 1932, l'Ajuntament autoritzà el batlle Lluís Solà perquè acceptés i signés l'escriptura de cessió i venda dels drets de Ricard Ferrer Combeller sobre l'edifici de l'Hospital vell (Pati del Castell). Recordem que la donació s'havia fet el 4 de desembre de 1921 amb l'especial condició de destinar-lo a Hospital durant trenta anys i que si no era així la propietat retornaria als donants o als seus hereus. Ara, les condicions havien variat i calia regularitzar la situació per tal que l'Ajuntament tingués les mans lliures per destinar el local a la finalitat que cregués més convenient. El Consistori va tenir coneixement de la signatura de l'escriptura en la sessió del 12 de desembre de 1932.

Per voluntat de l'altra germana, Encarnació Ferrer Combeller, el seus drets sobre l'Hospital del Pati del Castell havien passat al Bisbat de Vic. Calia, també, regularitzar aquesta situació atès que l'edifici no tenia la funció d'Hospital. Per tant, el 4 de maig de 1933, l'Ajuntament facultà el secretari Llorenç Bosch i Rubió perquè signés els documents necessaris per fer efectiva la cessió dels drets del bisbe de Vic. S'arribà a un acord pel qual el bisbe cedia els seus drets a l'Ajuntament amb l'única condició que el local no fos destinat a «*fins contraris a la moral i bons costums*». Possiblement influí en aquesta limitació el fet d'haver estat l'estatge ocupat anteriorment per la Cooperativa Obrera, de clares connotacions anticlericals i atees.

Dos mesos després, l'edifici de l'Hospital vell ja constava inscrit en el registre de Montblanc com a propietat de l'Ajuntament de Santa Coloma.

Mentrestant, el 18 de maig es comunicà al Consistori que ja havia entrat en vigor el nou Reglament Interior de la Casa de Salut, del qual en desconeixem les característiques.

La difícil situació creada per la sublevació militar de juliol de 1936, que va desembocar en la guerra civil, va modificar el funcionament de l'Hospital-Casa de Salut. En esclatar la revolta, les germanes varen abandonar l'edifici i deixaren els hàbits, però continuaren la seva tasca d'assistència als malalts i foren acollides novament al castell. Curiosament hagueren de compartir sostre amb molts

L'edifici de l'Hospital de Santa Magdalena en els anys 30, quan ja era la seu social del Centre Republicà. Poden observar-se clarament les modificacions fetes a la façana.
Foto publicada per X. Almonacid.

refugiats, procedents majoritàriament de Castella, Madrid i Màlaga. N'hi havia més de 200 l'any 1938 i uns 400 el gener del 1939 i tenien un menjador assistencial al mateix edifici⁽¹³⁾.

De tota manera, l'activitat de la Casa de Salut no es va suspendre en cap moment. Al contrari, les autoritats municipals es preocuparen que el seu funcionament fos l'adequat a les noves circumstàncies. Almenys això es desprèn de les actuacions acordades al llarg de 1938 en les quals es planteja la necessitat de dur-hi a terme les reformes indispensables, dotar-la de nou instrumental i mobiliari per tal de poder atendre les cures en la forma deguda, com es pot comprovar en l'acta de 5 de maig d'aquell any.

En ser designada una Comissió Gestora per les autoritats militars franquistes, una de les primeres actuacions dutes a terme fou vetllar pel correcte funcionament de l'Hospital en les mateixes condicions que tenia abans de la contesa. El 4 d'abril de 1939, els membres de la Gestora decidiren fer-hi una visita per determinar les obres més urgents: reparació de la teulada i del pou, habilitació d'una casa veïna com a residència de les germanes, efectuar diverses instal·lacions d'aigua i electricitat⁽¹⁴⁾. Pocs dies després, les germanes carmelites s'instal·laven novament a l'Hospital.

El mes de juny, l'Ajuntament establí el pagament de 150 ptes. al mes per dues germanes i 2,50 ptes. al dia per malalt acollit. Mentrestant, s'estava elaborant un avant-projecte de conveni entre les germanes carmelites com a administradores de l'Hospital-Casa de Salut i l'Ajuntament com a propietari, que fou aprovat per unanimitat.

Però el mes de juliol va caldre modificar les condicions econòmiques acordades el mes anterior, davant la negativa de la superiora a acceptar-les. Es deixà igual l'assignació de 150 ptes. al mes per a les dues religioses i es decidí pagar 3 pts. al dia per malalt, en lloc de les 2,50 establertes anteriorment. A més, l'Ajuntament assumí el compromís de sufragar les despeses extraordinàries en cas de necessitat.

⁽¹³⁾ Palau, Salvador. *Apunts per a la història de la guerra civil al municipi de Santa Coloma de Queralt*. Ed. Revista La Segarra. Santa Coloma de Queralt, 1981, pp.13-14.

⁽¹⁴⁾ Carreras, Josep M.: «Gestió municipal i repressió política a Santa Coloma de Queralt (1939-1941)», a *Recull. Associació Cultural Alt Gaià*. Santa Coloma de Queralt, 1993, p.43.

El 3 de febrer de 1940, era constituïda la Junta Administrativa de l'Hospital, que es feia càrrec de tots els seus béns mobles, immobles i valors. En formaven part el sr. Daniel Vallbona, com a batlle, mn. Ramon Serra, com a rector, el sr. Modest Ruf, com a mestre, Josep Carreras, com a regidor, el doctor Santiago Mundi com a metge, a més de les sres. Lúcia Sambola i Maria Escalé. A partir de l'abril del mateix any, l'Hospital funcionava, també, com a dipòsit de cadàvers.

Mentrestant, l'Hospital del Pati del Castell havia quedat tancat. El 1941 l'Ajuntament decidí fer-hi obres per convertir-lo en magatzem municipal. Una de les sales fou arrendada a Francesc Talavera Recasens. A canvi d'acondicionar-la se li permeté usar-la gratuïtament fins al 31 de desembre del 1943. A partir d'aquesta data hauria de pagar un lloguer anual de 200 ptes. Però l'any següent, 1944, l'Ajuntament acordà convertir en museu l'edifici de l'ex-Hospital.

Un fet del qual cal deixar constància, encara que en desconeixem els detalls, és la sol·licitud que el 7 d'agost de 1943 efectuà l'empresari de la carretera de Pontils per tal de poder ingressar a l'Hospital diversos treballadors malalts. L'Ajuntament va donar la seva conformitat previ pagament de 10 ptes. per treballador malalt, més els medicaments.

L'assignació econòmica que anualment concedia l'Ajuntament per al funcionament de l'Hospital va variar a partir de 1946, per iniciativa de la superiora, la qual demanà 7 ptes. per cada asilat i dia i 3 ptes. per cada germana, més la manutenció. L'Ajuntament accedí a la petició, segons consta en l'acta de 16 de febrer. Novament es modificà a començaments de 1948, també a instàncies de la superiora, que sol·licità una retribució de 10 ptes. diàries per cada malalt i per cadascuna de les dues monges que els atendien. Les altres havien de cobrar un sou de 5 ptes. diàries. També en aquest cas el Consistori accedí a la petició, segons l'acta de 17 de gener de 1948.

A partir d'aleshores, la institució apleix tres funcions bàsiques que en certa manera plantejaren la problemàtica de la seva destinació en el futur i que encara avui no estan plenament resoltes: residència, hospital i asil. El 5 de juny de 1948, l'Ajuntament decidí traslladar a un asil tres residents, que li costaven 900 ptes. al mes, «*habida cuenta de que el referido hospital no procede destinarlo a asilo*». Aquesta, malgrat tot, havia estat una finalitat específica durant tots els anys de que en tenim constància: acceptar els ancians de la vila. Sovint els vells no gaudeixen de bona salut i el dret a tenir un llit a l'Hospital feia que molts s'hi acollissin, encara que no fossin pròpiament «malalts», o que la seva malaltia no fos altra que la vellesa. L'Ajuntament volia, sens dubte, mantenir la funció

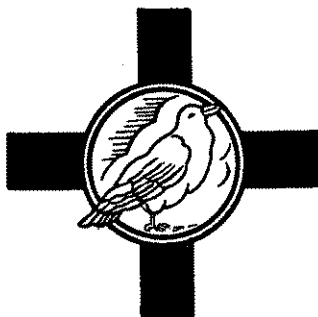
social de l'Hospital per a Santa Coloma en l'assistència de malalts i l'acolliment de vells. Però a voltes sembla que havia de triar i, com en el cas precedent, decidia enviar-los fora. En canvi, pocs dies després, el 3 de juliol, sol·licitava una subvenció a la Diputació per tal que els malalts de l'Hospital no haguessin de ser traslladats al provincial. Sembla, doncs, que es tractava més aviat d'una qüestió de diners que no pas de manca d'espai o d'especialització de servei. En aquesta mateixa línia caldria interpretar la negativa a admetre-hi l'esposa del mestre de Rauric, ja que s'argumentà que hi havia pocs llits, que es tractava d'una malaltia crònica i l'afectada pertanyia al municipi de Llorac, encara que visqués a Santa Coloma.

Finalment, i encara que suposí depassar en el temps els límits que m'havia imposat (1900-1950), no vull deixar de fer referència a la Memòria-balanç que va publicar la Junta administrativa referida a 1951-1952, dintre la línia propagandística de les realitzacions socials durant el règim franquista.

Ateses les característiques d'edició i la informació que conté, he preferit incloure-la com a apèndix, ja que és una font important de dades que pot interessar totes aquelles persones que vulguin tenir un coneixement més complet del funcionament de l'Hospital en aqueix període.

HOSPITAL
de Ntra. Sra. del Carmen

Memoria=Balance

Santa Coloma de Queralt
1951 = 1952

Agradecimiento y Súplica...

A L finalizar el primer aniversario de actuación de esta Junta Administrativa al frente de la altruista misión hospitalitaria para los desvalidos de nuestra villa y comarca de la Segarra, consideramos deber primordial trazar una brevísima exposición del lento camino recorrido para examinar el halagüeño desenvolvimiento de nuestros humanitarios propósitos y someterlos a la legítima consideración de los lectores de esta sucinta reseña por la que se darán cuenta de que nuestros ideales van adquiriendo realidad, con la firme esperanza de recoger nuevos entusiasmos que nos alienten en su largo y penoso curso hasta alcanzar la tan anhelada perfección que ambicionamos para este Hospital!

Constituida la Junta por imperativo mandato del Iltre. Ayuntamiento con absoluta autonomía administrativa, pusimos nuestro primer empeño en organizar social y económicamente este Centro hospitalario, inspirados en los sacrosantos preceptos del Divino Maestro: Venid a mi los enfermos y pobres de espíritu que hallaréis consuelo en vuestros pesares y miserias... para cuya finalidad no cesaremos en la lucha, hasta conseguir el fin propuesto de que nuestra obra adquiera el máximo nivel cristiano caritativo para todos los huérfanos de la fortuna y hacer que en esta población exista una Institución benéfico-sanitaria, que honre a sus creadores y a la villa toda, que con su colaboración entusiasta habrá contribuido eficazmente a su inmediata realización.

Inspirados pues en esta humanitaria política social que nuestro invicto Caudillo Franco tanto ha fomentado para nuestra querida patria, nos consideramos seguidores entusiastas de su consigna poniendo las más caras ilusiones en la empresa para la que suplicamos una dádiva que tanto dice en favor de un pueblo cuando se destina a tan altos fines.

Con esta ocasión os saluda entrañablemente a todos

LA JUNTA ADMINISTRATIVA

medida que nuestra villa iba adquiriendo importancia en la Edad Media, sabemos que el Consejo de la Cuarentena que regía sus destinos, bajo la paternal solicitud de los Señores feudales, se impuso el deber de socorrer al desvalido en sus achaques y necesidades. De ahí, parten las primeras noticias de la existencia de un Hospital, y una Morboria, en las afueras de la población, para la asistencia de los atacados en las fatídicas pestes de 1589 y 1651.

Luego, y siguiendo siempre esta humanitaria tradición, hallamos ampliamente desarrollada la misión hospitalaria de nuestro pueblo en el Establecimiento, que bajo el patrocinio de Santa Magdalena, y situado en el Callejón del Portal del Sanou, vino prestando eficiente ayuda al menesteroso, pero que, al correr de los años y por diversas causas, fueron progresivamente decayendo sus actividades hasta principios de siglo, en que se procedió al derribo de su vetusto edificio y venta del solar.

Desde aquél entonces, quedó planteado el problema de la creación de un nuevo Hospital para atender a nuestra Beneficencia, de acuerdo con la importancia ya adquirida por nuestra villa. A tal fin se hizo uso temporalmente de un local en el Patio del Castillo cedido por los hermanos Ferrer Combeller, y, con la adquisición por el Ayuntamiento en 1922 del inmueble donde está actualmente situado el Hospital, paulatinamente ha ido recobrando nueva realidad este importantísimo servicio benéfico-social que, si bien se inició en forma embrionaria, ha adquirido notable desarrollo como verán nuestros queridos compatriotas en las descripciones que siguen a continuación:

La finca donde está instalado nuestro Hospital, en la carretera de Igualada núms. 68 y 70, comprende un solar de 2. 350 m.² con un edificio

central de 160 m.² rodeado de jardines que se agenció para los fines perseguidos, procediéndose más tarde, en 1932, a una importante consolidación del edificio, si bien, el Establecimiento tuvo un desarrollo estacionario y de escasas actividades hospitalarias durante el transcurso de este tiempo.

La copiosa legislación sanitaria implantada por el nuevo Estado ha sido fielmente recogida por las Autoridades locales y desde 1939, gracias al incondicional apoyo otorgado han podido ser atendidas las más perentorias necesidades del Hospital y procurando favorecer, en lo posible, a los convecinos necesitados. Igualmente se formalizó un convenio con las Rdas. Hnas. Carmelitas Descalzas Misioneras para la asistencia de los enfermos, volviendo a cuidar con cariñosa solicitud a los acogidos en aquella Santa Casa, puesta bajo la advocación de Nuestra Señora del Carmen.

En febrero de 1940, para llevar a cabo con mayor eficacia la labor emprendida por la Alcaldía, quedó constituida una Junta Administrativa integrada por los Sres.:

Presidente: D. Daniel Vallbona Sanou, Alcalde Nacional
Presidente Honorario: Rdo. D. Ramón Serra Portella, Párroco
Administrador: D. Modesto Ruf Granja, Maestro Nacional
Vocales: D. José Carreras Pont, Concejal
D. Santiago Mundí Barceló, Médico municipal
D.ª Lucía Sambola Orobitg
D.ª María Escalé Martí

Con ocasión de haberse producido algunas bajas en sus elementos constitutivos, se reformó la citada Junta en novbre. de 1944, comprendiendo los Sres. siguientes:

Presidente: D. José Martorell Bori, Alcalde Nacional
Presidente Honorario: Rdo. D. Ramón Serra Portella, Párroco
Administrador: D. Juan Bruno Roselló, Maestro Nacional
Vocales: D. José Pomés Pont, Concejal
D. Juan Mullerat Soldevila, Médico municipal
D.ª Lucía Sambola Orobitg
D.ª María Escalé Martí

En febrero de 1945 D.ª Antonia Segura Lamich sustituye a D.ª Lucía Sambola y en el mismo acto se dió posesión de Presidente Honorario al Rdo. D. Francisco Torrentó Massana, nombrado Arcipreste de esta Parroquia. Ocupó la Presidencia, con carácter accidental, D. Conrado Ferrer Pomés desde julio 1946 a febrero 1947, en que le suplió D. José Roca Farré al posesionarse de la Alcaldía.

Durante este periodo fué notable el trabajo realizado por dichas Juntas, preocupándose en mejorar la situación económica del Hospital, recaudando fondos y donativos en ropas y promoviendo festivales en beneficio del Establecimiento. Señalaremos el estreno de una obra del autor de esta localidad D. Francisco Paradell, que fué representada por el cuadro escénico de E. y D. Se adquirió una partida de instrumental quirúrgico y utensilios varios, y verificóse el sorteo de un aparato de radio. Pese a ello, no era posible sostener e ingresar, por falta de recursos económicos, a nuestros pobres enfermos en el Hospital más que en ocasiones verdaderamente especiales, viéndose obligados a su traslado a hospitales provinciales en la mayoría de casos cuando éstos no preferían muchas veces quedar en sus casas al cuidado de gentes caritativas.

Por esas perturbaciones económicas que siempre tenían que ser salvadas por el Ayuntamiento, estaba sometida la Junta a una actuación pasiva y de colaboración hasta pasar a una mayor actividad al establecer el contrato, de que hablaremos, con la Excma. Diputación Provincial de Tarragona y posteriormente en 1.º de Noviembre de 1951 por mandato del Il^{tre}. Ayuntamiento al conceder a la Junta la plena administración autónoma.

Por otra parte, siguiendo el plan de mejoramientos indispensables, en 1940 se procedió a la reparación general de la techumbre del edificio. habilitóse el local lateral para residencia de las Hermanas logrando así una mayor capacidad para el albergue de pacientes. En 1941 se construyó un local independiente para desinsectación de vagabundos y eventualmente para capilla ardiente en caso de producirse alguna defunción. Se llevó también a término la acometida y canalización de agua potable. Para atender a las crecientes necesidades del Hospital, construyóse en 1945 una cisterna de 4500 litros de capacidad, así como 2 habitaciones para tratamiento de enfermedades infecciosas, un cuarto de baño, despensa en el subsuelo y una galería para «solarium» de los enfermos en la parte lateral derecha.

Actualmente, después de las numerosas ampliaciones y adaptaciones realizadas sucesivamente y según las posibilidades del erario municipal el Hospital de Ntra. Sra. del Carmen comprende:

Planta baja: Cocina, despensa, Comedor enfermos, Refectorio Hnas., Sala de visitas y Sacristía, Capilla y Vestíbulo.

Primer piso: Sala general para hombres con 4 camas, Sala general para mujeres con igual número de camas; 2 habitaciones independientes con una cama cada una; habitación de la Hermana de guardia; Cuarto de baño y galerías laterales vidriadas.

Anexos: Casa-habitación Hermanas, local de desinsectación y depósito de cadáveres, Cochera, Lavadero, Despensa subterránea y otras dependencias y accesorios para uso de la Comunidad. Jardín y huerto posterior.

Una nueva fase principalísima en las funciones benéficas de la villa tuvo lugar cuando, como resultado de una Ponencia presentada por el Ayuntamiento relativa a la asistencia sanitarias-hospitalarias-locales, fué expuesto el gran alcance que podrían tener los Establecimientos comarcales estratégicos para la ayuda de los necesitados y la atención que la Corporación venía prestando a este menester. Por ello, fué posible llegar a feliz término los afanes del Ayuntamiento de ver realidad aquellas sugerencias con la realización del Concierto económico que se estableció con la Ecxma. Diputación Provincial en 1.º de junio de 1950, mediante el cual, nuestro Hospital se compromete a tener disponibles siete camas bien acondicionadas para acoger a enfermos a cargo de la Beneficencia Provincial, que sean, entre otras circunstancias pobres de solemnidad. Por cada cama ocupada la Diputación contribuye al sostenimiento con 15 ptas. diarias.

Desde aquella fecha, la extensa comarca cuyo núcleo de atracción económico social corresponde a nuestra villa, dispone de un Centro Hospitalario Comarcal, eficientemente dotado, para la asistencia al desvalido.

Pero, para darle todavía mayor vitalidad y con objeto de que esta Institución pudiera llegar a adquirir la máxima amplitud, el Ayunta-

miento creyó llegado otra vez el momento de encargar su administración a una Junta, concediéndole *plena autonomía* para que, dentro del campo benéfico municipal, dirija, amplie y perfeccione las múltiples atenciones inherentes al mismo, contribuyendo a ello con una subvención mensual de 1000 pesetas.

Esta Junta empezó sus funciones en 1.º de Noviembre de 1951, quedando constituida como sigue:

Presidente: D. José Roca Farré, Alcalde
Presidente Honorario: Rdo. D. Francisco Torrentó, Massana, Arcipreste
Vocales: D. Jaime Plaza Morera, Concejal
D.ª María Escalé Martí
D.ª Antonia Segura Lamich
Secretario Admón.: D. Marcelino Campanera Campins
Director del Hospital: D. Juan Mullerat Soldevila, Jefe local de Sanidad

Al asumir con verdadero entusiasmo los destinos del Hospital, la Junta autónoma rectora ha venido estableciendo normas y trazando la conducta a seguir para realizar en el plazo más breve posible sus aspiraciones, o sea, que el Hospital alcance moral y materialmente la dignificación que se merece, y a la par, promover el interés de los convecinos a esta obra de tan profundo sentido cristiano.

De esta forma, procuró desarrollar una intensa campaña de estímulo mediante una circular dando cuenta de la precaria situación del Hospital con un llamamiento a la generosidad de la población y, en su consecuencia, obtener medios con que conseguir su mantenimiento y poder llevar a la práctica futuros proyectos.

Se han publicado informaciones periódicas del estado de cuentas, servicios prestados, altas y bajas de pacientes, aportaciones recibidas, etc., que han venido siendo expuestas en locales de concurrencia pública.

Por haber recibido, desde el primer momento, varios donativos en metálico y especies, cedidos espontáneamente y demostrativos del interés manifestado por diversos sectores de la población, la Junta acordó anunciar la apertura de una subscripción estrictamente voluntaria destinada a arbitrar recursos para constituir una fuente de ingresos que pudiera asegurar el cumplimiento de las diversas actividades hospitalarias. Con la mayor complacencia damos, al final, relación

de los altruistas Protectores que nos han ofrecido su apoyo y colaboración.

Al mismo tiempo, considerando la posibilidad de recibir enfermos de pago, se fijó la cuota de 15 ptas. diarias en concepto de derecho de estancia en habitación particular, siendo a cargo de los mismos, los gastos facultativos y de manutención.

También se tomó el acuerdo, en cuanto a las adquisiciones con destino al Establecimiento, de dar preferencia a los señores que protejen al Hospital, como igualmente les será reservada prioridad en el servicio de vela que prestan las Rndas. Hermanas a domicilio.

Se ha procedido a la formación de un Inventario de los útiles, ropero y demás efectos del Establecimiento, mereciendo especial atención de la Junta la reposición, por estar muy faltado, de equipos de cama y vestuario, así otros enseres e instalación de timbres de llamada en las salas y alumbrado, etc., que se han adquirido para mejor asistencia de los acogidos. Se ha colocado, también, un botiquín para urgencias.

Tendrá en breve aplicación, un Reglamento de régimen interior del Hospital que regulará las actuaciones relativas al mismo, especificando los derechos y deberes para todos los que en él intervienen.

Se propone, tan pronto como la situación económica se lo permita, ejecutar la total habilitación del edificio con otras dependencias y las ampliaciones indispensables para completar todos los fines hospitalarios de la Institución, proceder a la adquisición de aparatos que faciliten los diagnósticos médicos y el instrumental necesario para ciertas intervenciones quirúrgicas a los hospitalizados o no, evitando desplazamientos costosos y molestias a los pacientes y sus familiares.

Se publicará anualmente una breve Memoria, en lugar del actual estado administrativo mensual, explicativa de la labor realizada, comprendiendo el estado general de cuentas y la relación de Protectores, para que estos y nuestros convecinos puedan apreciar y juzgar nuestra actuación y noten la importancia que pueden alcanzar los servicios de contar con la ayuda de todos, según sus posibilidades, a esta misión que nos ha sido confiada. Hemos de recordar aquí, que las suscripciones son completamente voluntarias y pueden anularse en cualquier instante.

Se ha estudiado, también, un posible servicio de «Ayuda Mútua» mediante el cual, por una modesta cuantía anual, facilitaría para determinadas dolencias, medicinas de elevado precio (antibióticos).

Y ojalá pudiera nuestra Villa contar, en su día, con un «Hogar del

Anciano», donde cobijarse y estar cuidadosamente tratado los últimos años de su vida.

En este primer año de actuación, la gestión económico-administrativa del Hospital, llevada con austeridad pero sin menoscabo de haberse atendido a la mayoría de sus necesidades momentáneas, nos ha dado a conocer valiosos datos y referencias acerca de la prestación de los servicios. Teniendo en cuenta las múltiples atenciones que se ha hecho frente, el resultado es satisfactorio en conjunto y esperamos que a una mayor amplitud de medios, tendrán también más categoría las realizaciones actualmente en cartera.

Desde Noviembre de 1951 a Octubre de 1952, han sido asistidos 21 pacientes, correspondiendo 17 a enfermos gratuitos y 4 de pago que, gracias a la colaboración de los Sres. Protectores, Ayuntamiento, Diputación y Rndas. Hnas., han podido ser debidamente atendidos.

Aproximadamente se calcula que cada enfermo asistido en la clase gratuita representa un dispendio de 7 ptas. por su asistencia y cuidado del Hospital por las Hermanas, otras 13 ptas. por manutención y 7 ptas. más por medicinas, ropero, combustible, etc., lo que hace un total de 27 ptas. diarias. El mantenimiento del Hospital, en el mínimo de servicios actuales, y por las estancias causadas que nos dá una equivalencia de 5 enfermos fijos exige contar con unas 4000 ptas. mensuales, cifra que se ajusta al valor estimado en los hospitales para el sostenimiento de una cama, o sea, 10.000 ptas. por año.

Hemos dicho anteriormente que la Diputación contribuye con 15 ptas. diarias por enfermo, y por tanto, corre a cargo de la Junta las 12 ptas. restantes.

Quisiéramos que el lector se percatase de la importancia de estas cantidades, cuya distribución en lo que atañe a este primer año hallará en el resumen de la cuenta administrativa. Constatará, por ella, que para cubrir el presupuesto de nuestro Hospital se necesitan 50.000 ptas. anuales.

Aparte de ello, se han efectuado a cargo del Ayuntamiento, varias reparaciones por un montante de 1.000 ptas. y otras 1500 en concepto de coste del alumbrado, suministro de agua, teléfono, etc.

Buen número de vecinos han dado ejemplo ciudadano de figurar en la lista de Protectores, contando, hoy, con 120 socios, cuya aportación total anual es de 10.677 ptas.

Valores: Títulos de la Deuda Exterior 4 0/0, por ptas. nominales	28.500
" " Amortiz. 4 0/0, " "	19.000
Depósito constituido para reserva y cubrir eventualidades	10.000

Existencia en caja en esta fecha: 1.619'23 ptas.

La JUNTA ADMINISTRATIVA en nombre propio y en el de los enfermos que han podido ser atendidos, expresa el agradecimiento intenso y efusivo a cada uno de los donantes y Protectores que nos han favorecido.

A todos, deseamos sendas prosperidades para que con su óbolo cooperen a que el HOSPITAL DE NUESTRA SEÑORA DEL CARMEN llegue a ser una Institución modelo dentro de su órbita caritativo hospitalaria, en cumplimiento de uno de los principios que se condensan en el Decálogo: «Amarás al prójimo como a tí mismo».

40

Enfermos asistidos en noviembre de 1951 a octubre de 1952

Hospitalización gratuita:

Ramón Ferrant Pont
 Jaime Solé Riera
 Francisco Figueras Torras
 Rosa Nuet Pijoan
 Jaime Franquesa Corbella
 Juan López Carrillo
 María Morera Asbert
 María Carulla Llobera
 Juana del Olmo Ferris
 Josefa Aránega Sánchez
 Dolores Alemany Grasetas
 Ester Bosch Farré
 Alfredo García García
 Rosendo Jou Balaguer
 Isabel Monje Saiz
 Asunción Giménez Musté
 Benito Carrasco González

Estancias causadas:

	<u>gratuitas</u>	<u>de pago</u>
1951 - noviembre	125	30
diciembre	173	17
1952 - enero	136	-
febrero	145	6
marzo	93	9
abril	109	11
mayo	164	-
junio	150	-
julio	186	-
agosto	223	1
septiembre	223	1
octubre	148	-
	1875	75

Estado comparativo de ingresos y gastos en noviembre de 1951 a octubre de 1952

COBROS:

Subvención del Iltr. Ayuntamiento	Ptas. 12.000' -
Subvención de la Excm. Diputación Provincial	» 26.569' -
Cuotas Sres. Protectores	» 3.255' -
Estancias de enfermos de pago	» 1.125' -
Cupones e intereses	» 2.037'08
Descuentos y bonificaciones	» 465'85
Aportaciones de hospitalizados	» 2.921'70
Donativos de particulares	» 1.370' -
Donativos de Entidades - festivos	» 1.034' -
	Ptas. 50.777'63

PAGOS:

Rdas Hermanas Carmelitas:

cuidado enfermos y Hospital	10.980' -	
manutención enfermos	25.327' -	
hortelano	1.200	Ptas. 37.507' -

Medicamentos:

botiquín - curas	886'25	
medicinas enfermos	2.593'35	
medicinas Hermanas	856'50	Ptas. 4.336'10

Mobiliario, utensilios, vestuario:

mobiliario	336' -	
instalaciones y reparaciones	651'15	
enseres	243' -	
ropero	2.554' -	Ptas. 3.784'15

Diversos:

gastos defunciones	400	
gastos traslado enfermos	320	
gastos bancarios	90'40	
atenciones jardinería	175	
servicios barbería	52	Ptas. 1.037'40
Combustible y calefacción		» 3.005'75
Secretaría: libros, impresos, circulares, etc.		» 820'60
		Ptas. 50.491' -

Diferencia a favor de cobros: Ptas. 286'63.

FAVORECEDORES DEL HOSPITAL

Enero a Octubre de 1952

Donativos en metálico:

Un voluntario	Ptas.	50
José Navarro Marimón	»	25
Juan Creus	»	60
José Tarragona	»	50
Jaime Solá	»	15
María Mateu	»	5
Gremio de Panaderos	»	300
Familiares de Teresa Huguet (e.p.d.)	»	25
María Montané	»	10
Ramón Auberni Tarrida	»	40
R. C.	»	5
M. B.	»	100
Lola Güell	»	100
Eusebio Vallbona Gassol	»	100
José Palau Orga	»	25
Angela Bofarull Just	»	5
Juana Veciana Carol	»	25
Ramón Solé Cadens	»	50
Rosario Vallbona	»	25
Un concursante billar	»	25
Andrés Civit Santeularia	»	25
Genaro Segura	»	25
Ramón Benante	»	25
Florencio Corbella	»	20
María Estalella	»	25
Coloma Soler	»	100
Anónimo	»	50
R. C.	»	15
Miguel Bergadá Martí	»	25
José M. ^a Carol Prats	»	20

Entidades - Festivales

Ayuntamiento de Santa Coloma de Queralt	Ptas.	376
Comisión de Festejos de San Antonio	»	100
Obra Sindical de Educación y Descanso	»	558

FAVORECEDORES DEL HOSPITAL

Enero a Octubre de 1952

Descuentos y bonificaciones:

Roberto Balcells Prats	Ptas.	10
Ramón Bartra	»	37
Farmacia Ximenes	»	32'75
Gráficas Miquel	»	70
José Borrás	»	22
Farmacia Sabaté	»	294'10
Ramona Carol	rebaja en precios	
José Borrás	»	»

Donativos varios:

Juan Mullerat	5 mantas.
Alcaldía Sta. Coloma Q.	400 ptas. celebración Navidad.
Joaquín Lavila Domingo	3 kgs. turrón y 3 botellas champán.
Felipe Gassol Permanyer	2 patos.
Conrado Ferrer Pomés	3 calzoncillos, 1 barra turrón y 1 bot. Jerez.
Juan Ferrer Queraltó	6 bufandas
Manuel Sabaté Carol	1 bolsa goma para agua caliente.
M. ^a Oliver, Vda. Comellas	1 manta.
Antonio Nadal Atset	Trabajo por valor de 65 ptas.
Acción Católica	2 bandejas pasteles y 2 l. moscatel (Reyes).
Un benefactor	1.000 kgs. carbon.
Anónimo	4 caloríferos.
N. N.	2 sábanas para tallas.
N. N.	2 » » »
Casa Vilá	1 » » »
X. X. X.	47 metros tela para sábanas.
Miguel Calvet	1 saco de patatas:
Antonio Vallbona	1 saco patatas y 8 kgs. garbanzos.
Manuel Segura	1 armario para botiquín urgencias.
Ramón Rabell	Trabajo por valor de 50 ptas.
R. Camps - Coloma Soler	1 saco patatas.
José Tarragó Palau	1 saco patatas.
Rosa Canela	Carbón por valor de 50 ptas.
José Claramunt	1 manta.
Antonio Nadal	Trabajos por valor de 95 ptas.
M. ^a Oliver, Vda. Comellas	1 manta.
Un benefactor	3.000 kgs. carbón.

PROTECTORES DEL HOSPITAL

Enero a Octubre de 1952

(lista según orden de inscripción)

	Cuota Anual Pesetas		Cuota Anual Pesetas
Joaquín Lavila Domingo	1.200	J. B.	20
José Escalé Miró	1.200	Teresa Piñol Ramón	30
Marcelino Campanera	120	C. A.	24
Salvador y Luisa Gual Torres	24	Ramón Ramón Pons	5
«Un colomí»	60	Francisco Paradell Auberni	25
Juan Valls Badía	24	M. C.	15
Jaime Plaza Morera	60	Francisca Barrufet	10
Manuel Ollé Esmet (ausente)		Roberto Balcells Prats	120
Laura Bacardí Solé	60	Ramón Camps - Coloma Soler	100
Juan Sancho Bosch (ausente)		M. C.	24
José Farré Marimón	12	José Brufau Balcells	15
José Bonell Gallart	50	Antonia Pomés Valls	60
José Cobos	60	Juan Segalá Just	100
Mario Torres Fábregas	60	Martín Vives Prous	20
Juan Solá Palau	25	Jaime Figueras Torres	20
Juan Valls Farré	12	Roque Soria Barranco	25
Magín Balcells Bartolí	10	A. S.	25
Mariano Huguet Vilanova	25	Narciso Roca e hijo	84
Manuel Sabaté Carol	120	Ignacio Valls Creus	60
Buenaventura Tomás Bartolí	15	José Clarasó Janer	10
Manuel Escolá Farré	24	Mariano Mestres Albareda	50
Juan Domingo Rafegas (difunto)		Salvador Batet Valls	25
José M. ^a Santacana Balsells	24	Antonio Corsellas Padró	24
Angel Corsellas Padró	12	J. F.	25
María Casas Rosell	60	Juan Carbassa Martí	10
José Fusté Salat	5	José Ibáñez Bertrán	30
José Carol Teixidó	10	Ramón Llorens Just	10
Magín Penas Solé	12	José Claria Roca	36
José Gual Torres	10	Jaime Solé	25
José Valls Vilanova	24	Ramón Rabell Aribau	24
Juan Martí Guitart	36	Torres Hermanos	24
Flora Federico	25	Rafael Farré Farreras	25
Juan Solé Solanes	36	Magín Solé Padró	10

Cuota Anual Pesetas		Cuota Anual Pesetas	
Vda. de Francisco Vergés	48	Joaquina Foix Ramón	15
J. A.	60	Esteban Piqué Civit	30
Hijos de Eusebio Ferrer	420	José M.ª Segur Sauret	300
J. Ll. C.	15	Ramón Vives Fusté	25
Lorenzo Sanahuja Bacardí	40	Magín Roset Padró	12
José Mensa Badía	125	Antonio Padró Marimón	60
Eduardo Brufau Estalella	200	Magín Piqué Civit	30
Joaquín Brufau Ferrer	100	José Rabell Aribau	100
Vda. de Canosa	25	Juan Carol Mulet	25
Francisco Bergadá Aymerich	50	Educación y Descanso	1.200
Juan Marín Navarro	12	Antonio Mestres Domingo	15
Ferrer Hnos.	360	Luis Prats	24
Vda. Ferrer Combeller	120	Antonia Gil	24
Francisco Costa Auberni	60	Miguel Casulleras	25
José Tomás Just	5	F. A.	50
José Orga, de Aguiló	60	Pedro Plaza Morera	25
Salvador Palau Costa	60	Juan Balcells Prats	36
Textil Munfero, S. A.	500	Juan Fuguet	10
Juan Company Llobet	12	José Pomés Valls	30
J. S. R.	60	José Pomés Pont	30
Vda. Emilio Vidal	5	Ramón Ximenos Mullerat	150
Ramón Segura Lamich	60	José Albareda Vives	400
José Gual Llorach	25	Ricardo Ferrer Combeller	50
Ramón Puig Bacardí	50	José Solé Niubó	25
A. A. S.	200	Hermanidad Sind. Labradores	500
José Palau Orga	50	José M.ª Marimón Puiggener	25
José Ribalta	50	Joaquín Segura Castells	25
José Domingo Armejach	24	Silvano Roselló Civit	100
Francisca Nuet Pijoan	15		

Total de inscripciones recibidas: 123

Aspecte exterior de "La Torre", adquirida per l'Ajuntament el 1922 i més tard destinada a Casa de Salut.
Foto cedida per la Comunitat de Germanes.